СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 192. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 19-го серпня 1939.

No. 192. Jersey City, N. J., Saturday, August 19, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ ПІДЧЕРКУЄ СЕРІОЗНІСТЬ ПОЛОЖЕННЯ В ЕВРОПІ

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту переслав президентові Рузвелтові, що тепер перебуває на вакаціях на побережжі Канади, дипльоматичний рапорт про европейську ситуацію. Рапорт підчеркує, що Европа наближається до нової кризи, подібної до тої, яку вона переходила минулої осени.

Як признаки серіозности положення рапорт вказує на голосну пропаґанду німецької преси за розділ Польщі, симпатичне для цього домагання наставлення італійської преси й концентрацію військ здовж кордонів.

Рапорт не важиться предсказувати війни, але підчеркує, що польська, анґлійська й французька публична опінія є проти замирення в роді мінхенського.

Сподіваються скорого повороту президента до Вашинґтону.

РОЗПЛЯНОВУЮТЬ ДОСТАВУ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — У канцелярії Луиса Джансона, асистента секретаря війни, зібралися на перше засідання члени нової „ради воєнних засобів", на котрої чолі стоїть сталевий фабрикант Едвард Стетініюс. У конференції брали участь теж представники департаменту фльоти й Джансон як представник департаменту війни.

Рада видала заяву до преси, що вона вважає за потрібне приспішити працю достави матеріялів, потрібних для фльоти й армії на випадок війни.

ПРОТИІМІҐРАНТСЬКА КАМПАНІЯ.

ТОПІКА (Канзас). — Ріпубликанський сенатор з Канзасу, Артур Кепер, виступив тут з радіовою промовою проти іміґрантів. Домагався він ухвалення закону, який дав би іміґрантам реченець одного року на набуття американського громадянства по упливі того реченця всі, що цього не зробили, мали би бути депортовані.

Він говорив, що не боїться комуністичного замаху на Злучені Держави, але радив пильнувати націстичні орґанізації.

Він виступав проти чужинецького вмішування в американські справи й проти всяких орґанізацій з „гайфеном", себто з подвійною льояльністю.

КУН ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ЗНИЩЕННЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ БУНДУ.

ВАШИНҐТОН. — Комітет Даєса для розсліду „неамериканських акцій" присвятив іще цілий четвер дальшому переслуханню Фріца Куна, провідника Німецько-Американського Бунду.

Як і першого дня, переслухання було гарячкове: допитуваний і допитувачі часто один на одного кричали. У своїх зізнаннях Кун признався, що він дав приказ шікаґовському відділові Бунду знищити всю кореспонденцію, бо, мовляв, конґресмени можуть зробити з неї невідповідні висновки.

ОГРАБИЛИ БАНК.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Пять бандитів напали в четвер передполуднем на „Вайоминґ Бенк енд Трост Ко." і по 10 хвилинах втекли з 70,000 долярів банкових грошей.

Поліція не дізналася на час про напад, бо бандити не дали телефоністці подати алярму поліції, а грабіж відбувався так спокійно, що поліцай на вулиці не бачив нічого підозрілого.

ЗАВОРУШЕННЯ ЗА ПЕРЕНЕСЕННЯ ДНЯ ПОДЯКИ НЕ ВТИХАЄ.

ПРОВІДЕНС (Род Айленд). — Вилйєм Вендербилт, ґубернатор цього стейту, заявив, що публична опінія стейту заявляється переважно за святкування Дня Подяки в день 30. листопаду й тому стейт Род Айленд буде святкувати День Подяки по старому.

Про перенесення дати досі заявилися 11 ґубернаторів.

Учителі анґлійської мови теж запротестували проти перенесення.

ДОВКОЛА ТРЕТЬОЇ КАНДИДАТУРИ РУЗВЕЛТА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор з Індіяни Вен Нойс каже, що президент Рузвелт може заставить конвенцію Демократичної Партії йменувати його втрете кандидатом на уряд президента Злучених Держав, але в такому випадку він перепаде при виборах.

Розсліди Американського Інституту Публичної Опінії показують, що серед молодих членів Демократичної Партії незначна більшість хоче кандидатури Рузвелта втрете, а поважна меншість є проти цього.

СКІЛЬКИ СПОЖИВАЄ ЛЮДИНА В АМЕРИЦІ?

ВАШИНҐТОН. — „Асосіейтед Прес" обчисляє, що кожна особа в Злучених Державах споживає щоденно 4 фунти поживи, або 1,446 фунтів на рік.

НІМЕЧЧИНА ЗАКОПУЄТЬСЯ.

Німецькі війська вмашировують до підземного форту на 400 миль довгій лінії фортифікацій, які Німеччина виставила здовж своєї західньої границі та рівнобіжно до французької панцирної лінії, званої лінією Мажінота. Світлина взята з одної німецької фільми, що мала на цілі доказати неможливість здобути німецьку границю.

БОНДОВЦІ ВИСТАВИ ЗА ДОПОМОГУ КОРПОРАЦІЇ.

Скарбник Корпорації Світової Вистави в Ню Йорку подав до відома, що 53% бондонців корпорації згодилися допомогти корпорації в її фінансових клопотах через зречення своїх прав до проценту з оплат вступного на виставу. Контрактори теж заявляють охоту зробити відповідні уступки.

22 ТИСЯЧІ ЗА ПОМИЛКУ.

Найвищий суд Онтерія засудив шпиталь в Отаві, а зокрема д-ра Жардіна й шпитальну піклуванку Юнісію Пол, заплатити Абрагамові Азарові 22 тисячі долярів як відшкодування за смерть жінки, що померла під опікою шпиталю через помилки ліку, якого дали їй зажити.

ГРАД УБИВ БАГАТО ПТАХІВ.

Над частиною луцького повіту перейшла сильна буря з градом, що в деяких місцевостях наробила багато шкід. Сила граду була така велика, що згинули цілі стада ворон, куропатв та багато зайців.

ВИКРИТТЯ ТАЙНОЇ ГОРАЛЬНІ.

В лісі під Котовом, рівенського пов., поліція викрила тайну горальню, при чому приловила на гарячому Петра Степанюка з Козлина, який був уже тричі караний за „горальництво".

ПОМЕР, ПІДПИСУЮЧИ ТЕСТАМЕНТ.

В часі підписування тестаменту в нотаря в Коломиї помер 82-літній селянин І. Курц. Причиною смерти — серцевий удар.

СКАРБ.

В с. Пелча, дубенського повіту, на Волині, Микола Антощак підчас праці в полі знайшов глечик із срібними монетами з 18-го століття.

НОВЕ ГНІЗДО „ЗАГОНОВОЇ ШЛЯХТИ".

В Рожнітові, долинського пов., повстало гніздо „загонової шляхти".

СМЕРТЬ ПІКЕТЧИКА В МОЛОЧАРСЬКІМ СТРАЙКУ.

Страйк молочарів, що його проголосила Юнія Нюйорських Молочарських Фармерів, зазначився багатьома насильствами. Страйкарі задержують силою троки з молоком і виливають молоко. У місті Сейр, Па., помер Пол Гикс з Ґренвил Сомит, Па., внаслідок ран, які він дістав, як його наїхав „трок" з молоком, коли він пікетував. Візник „троку" казав, що він хотів переїхати через лінію пікет, а Гикс не вступився з дороги. У Ню Йорку й інших містах коло нього наслідків страйку ще не відчувається.

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛЬОР НА РАДІО.

Велика приятелька нашої культури, пані Ф. Р. Лайвсей, якої переклад повісти Квітки „Маруся" виходить скоро з друку, промовляла 20. червня на місцевій радіовисильні на тему українського фолькльору й народніх леґенд. Її доклад був прикрашений вязанкою народніх пісень, які виконала артистка Ольґа Березовська при супроводі п. Е. Ґудейри. Програма була передана на всі канадійські стації.

ПОЖЕЖА КОРАБЕЛЬНИХ ВАРСТАТІВ.

У місцевості Вестервік близько Кальмару, У Швеції, вибухла велика пожежа в тамошніх корабельних варстатах. Вогонь удалося загасити щойно по 9 годинах зусиль. Згоріло кілька фабричних будинків, між іншим механічні варстати. Втрати рахують на міліон корон.

ЦИГАНИ — КОНОКРАДИ.

Поліційна стежа 8-го ком. Д.П. у Львові стрінула на дорозі 2 циганів, що вели 3 коней. Цигани запримітили поліцаїв і втекли, полишаючи 2 коней. Тепер поліція шукає циганів і власників коней.

НАЙБІЛЬШИЙ ПОВІТ У ПОЛЬЩІ.

Найбільшим повітом з найменшим числом населення є лунинецький пов. на Поліссі, де на 5,775 кв. км. поверхні мешкає ледви 109,300 мешканців, тобто пересічно на 1 кв. км. 19.

ОБОРОНА АЛЬКАЗАРУ НА ФІЛЬМІ.

З Ґенуї на чердаку одного корабля вирушила до Еспанії італійська фільмова експедиція, щоб накрутити в Толедо фільму на основі геройської оборони Альказару. Головні епізоди оборони Альказару сфільмують при участі членів залоги, що брали участь у тій обороні, на основі вказівок команданта Альказару, ген. Маскарда.

НАЙМОЛОДШИЙ ЛЕТУН СВІТУ.

До Ріо де Жанейро прилетів з Рібейрон Прето, у стейті Сан Павльо, чотирнацятьлітній хлопець Геліо Марінчек, на літаку Фаршайльд. Геліо — це син Антона Марінчека, який є управителем летунської школи. Це мабуть наймолодший летун світу.

11,000 СЛІПЦІВ У КАНАДІ.

На засіданні ради директорів канадійського інституту для сліпців у Торонті виявилося, що в Канаді начисляється 11,00 сліпих осіб, або одна особа на кожних тисячу населення. Цей інститут опікується сліпцями, з яких багато заробляють собі на життя при помочі всяких ручних робіт.

ПОЖЕЖІ.

У лісах у Кузьмінці коло Порогів, пов. Надвірна, вибухла пожежа; згоріло коло 5,000 куб. метрів смерекового дерева. — У будинках „Польсько-Швайцарського Лісового Промислу" в Солотвині згоріло чимало дощок та сіна вартости 30,000 зл. — Ґерш Дорґрот варив обід на спіртовій машинці та запалив дім Гафії Кривульчук у Ямній над Прутом, причому сам важко попарився. — У Залучі, пов. Снятин, згорів тартак братів Розенберґів. — У Топорові, пов. Радехів, згоріло 4 доми вартости 10,000 зл. — В Урочищі коло Львова служниця не хотячи запалила стодолу; згоріли 4 доми, 10 стоділ, 6 стаєн, 4 шопи та чимало живого інтенгаря. — У Полянці коло Льчвова І. Піско з помсти підпалив збіжжя Катерини Коваль, вартости 30 зл. — Від удару грому згоріло господарство М. Борка в Куриловичах.

ВИБУХ ЦЕ СПРАВА НАЙБЛИЖЧИХ ДНІВ — КАЖУТЬ НІМЦІ

БЕРЛІН. — Німецька преса розвинула шалену протипольську пропаґанду, представляючи перед населенням, що поляки жорстоко поводяться з німцями в Польщі, арештують їх і тяжко в тюрмі побивають. За звідомленнями німецької преси, польська влада арештувала тисячу німців. Також поляки арештували коло дві тисячі українців і поводяться з ними брутально, пишуть німецькі ґазети. В урядових колах твердять, що мовчанка Польщі означає, що вона зіґнорувала останні мирові предложення Німеччини, а супроти того воєнний конфлікт це справа кількох найближчих днів.

ПОЛЯКИ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ.

ВАРШАВА. — Польські урядові кола заперечують, начебто польська влада знущалась над місцевими німцями. Арештовано не тисячу німців, тільки сто, говорять вони. Та водночас вияснюють, що всіх членів місцевої націстичної орґанізації польська влада вважає „шпигунами" і „німецькими аґентами" й відповідно до того з ними поступає. Влада випустила з арешту місцевого націстичного лідера, Візнера, з тим, що до часу розправи він мусить кожного дня голоситись на поліції.

НІМЦІ ХОЧУТЬ ОКУПУВАТИ КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БЕРЛІН. — Мадярський міністер Чакі мав розмову з німецьким міністром Рібентропом і Гітлером. В добре поінформованих джерелах говорять, що предметом їх розмов було це, що Мадярщина має згодитись, на випадок війни з Польщею, на заняття Карпатської України німецькими військами. Також Мадярщина має згодитись на прийняття націстичного режиму в себе. Знавці твердять, що Мадярщина знаходиться під великими впливами Німеччини і не легко буде їй зпід тих впливів вирватись.

НІМЦІ ЗБИРАЮТЬ СИЛИ НА ГРАНИЦІ.

БЕРЛІН. — На відтинку 60 кільометрів довгім у віддалені 300 стіп від німецько-польської границі, коло Ґляйвіцу, німці будують сильні бетонові укріплення й уставляють воєнні машини, готові до удару. Чимраз більше війська напливає туди. Також багато війська напливає в околиці Морави, на моравсько-польській границі.

200 ФРАНЦУЗЬКИХ ЛІТАКІВ В АНҐЛІЇ.

ПАРИЖ. — Двісті французьких воєнних літаків робили „наїзд" на Анґлію, щоби переконатись про свою справність. Кілька тижнів тому стількиж анґлійських літаків „наїздили" на Францію, також у ціли досвіду, чи обі повітряні фльоти можуть успішно співпрацювати. Лети вдались зовсім добре.

АНҐЛІЯ НЕ ХОЧЕ НІЧОГО ЧУТИ ПРО ПАКТ ЧОТИРЬОХ.

ЛОНДОН. — В урядових колах далі катеґорично заперечують про пляновані наради поміж чотирма державами: Анґлією, Францією, Італією і Німеччиною. Такі наради моглиб відбутись лише тоді, колиб Польща і Росія взяли в ній участь, говорять в Анґлії. Також кажуть, що вістки про наради чотирьох розповсюднює німецька пропаґанда, яка хоче тим викликати недовіря в Польщі та в Совєтах, мовляв, Анґлія готова їх знов зрадити й опустити, як опустила минулого року Чехословаччину.

В СОВЄТАХ ЗАМІСЦЬ ПОРОЗУМІВАТИСЬ, БАЛЮЮТЬСЯ.

МОСКВА. — Хоч між анґлійською, французькою та совєтською військовою місією не прийшло покищо до жадних конкретних умов, то проте совєтські ґазети подають, що настрій „знаменитий". Пару днів тому Совєти дали баль на честь чужинців, а тепер у французькій амбасаді дали баль на честь совєтського маршала Ворошилова. Та хоч вони балюються, то навіть оптимісти зазначують, що дальші переговори будуть натрапляти на трудноші.

МАДЯРИ ЗАСТРІЛИЛИ РУМУНА.

БУКАРЕШТ. — Мадярська погранична сторожа стріляла на румунську пограничну сторожу в околиці Сальонти, Трансилванія, і вбила одного румуна, одного тяжко ранила, а третій десь пропав. Догадуються, що його мадяри схопили. Румунський уряд вислав гострий протест. Мадяри відповіли, що румуни перейшли на мадярський бік і треба було вжити зброї.

КОРАБЕЛЬ, ЩО НЕ ЛЮБИВ „ХРЕЩЕННЯ".

БЕЛЬФАСТ (Ірляндія). — В місцевих доках анґлійська влада мала спустити на море величезного носителя літаків, „Формидебл". Всі зібрались для офіційного спущення і „охрещення", коли нагло, 20 мінут скоріше як було в програмі, корабель сам почав скоро зсуватись до води. Відлітаючі риштування вбили одну жінку і ранили 20 робітників. Бачачи це, леді Вуд, що мала шампаном „охрестити" корабель, в одчаю жбурнула фляшкою за втікаючим кораблем і потім розплакалась.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗЛУКА УКРАЇНСЬКИХ ЗАПОМОГОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ

Питсбурське „Народне Слово", орґан Української Народної Помочі, виступило оноді зо статтею під таким заголовком і в цій статті взялося доказувати, що злуки українських запомогових орґанізацій в Америці не треба.

„Народне Слово" вважає думку про злуку українських запомогових орґанізацій поганим фортелем, себто підступом. Мовляв, клич злуки українських запомогових орґанізацій це лише „мряка", поза якою орґанізація, що його підносить, зовсім не думає про злуку, а думає лише затягнути нових членів до своєї орґанізації. Котра орґанізація перша піднесла цю думку, відомо, але щоб це був з її боку лише хитрий підступ, чи „мряка" для приєднування членів лише до себе, цього ще невідомо. Як „Народне Слово" має які докази на це, воно повинно ці докази подати, а не оперувати голословними твердженнями.

Підношення клича про злуку запомогових орґанізацій „Народне Слово" називає гістерично злочином. Чиж це не злочин? — питається „Народне Слово". „Злочин" — відповідає собі „Народне Слово". „Злочин і ще який!" мовляв цей клич гонить наш нарід до чужих орґанізацій. І, мовляв, за такий злочин треба „безумовно провинившогося гостро карати".

Не знати, чи знайде „Народне Слово" багато людей, охочих карати безумовно як злочинця кожного, що заявляється за злуку українських запомогових орґанізацій. Нам здається, що саме навпаки: почувши про таку ідею, звичайна здорово думаюча людина зовсім не попаде в гістерію й не стане кликати ні поліції, ні судів на таку людину, а розгляне справу здоровим, холодним, зрівноваженим розумом, як така думка на це заслугує.

Що більше, нам здається, що, подумавши над справою спокійно й зрівноважено, ніхто з приводу такої аґітації не попаде в гістерію, але знайде на попертя такої ідеї багато добрих, промовляючих до розуму, арґументів.

Факти з життя показують нашим людям, що існування кількох із собою конкуруючих орґанізацій нині їм усім членів орґанізувати не помагає, а перешкоджає.

Одинокий розумний арґумент за існування кількох українських запомогових орґанізацій можна знайти хіба в арґументі „Народного Слова" про потреби асекурації на вищу суму. Мовляв, завдяки існуванню кількох орґанізацій людина може асекуруватися в кількох, отже збільшити свою асекурацію. На папері, коли не дивитися на справжнє життя, так воно й виглядає. Та коли подивитися на життя, до кількох запомогових орґанізацій записуються люди не для асекурації, а для звязків із людьми, наприклад бизнесмени. Така приналежність до кількох запомогових орґанізацій є важка й коштовна. Для такого чоловіка було би багато краще, якби він належав до одної великої орґанізації, яка могла би видати більшу асекурацію, що, очевидно, є зовсім можливо.

Тому, як що справді хтось пускається на поганий фортель і напускає „мряки", то хіба люди, що проти злуки українських запомогових орґанізацій промовляють з такими інсинуаціями, гістеричними викликами й загрозами кар, дочасних і вічних.

МАДЯРЩИНА В СЛІПІЙ ВУЛИЦІ

Коли поглянемо на повоєнну мапу Европи, побачимо, що меч і кров змінили її до непізнання. Всякого роду монархії наче під землю скрились, а на їх місці повстали інші, самостійні держави, між ними й Мадярщина, як безкоролівське королівство. Багато з цих „новотворів" були створені не так мечем і кровю, як, краще сказати, повстали з волі переможців і версайських диктаторів.

Все це, здавалось, було ідеально створене! Бо й дійсно, колиб хтось перед 10-ма роками, чи навіть двома, твердив, що це все „хвостом мелькне" — як кажуть, був би напевно отримав свідоцтво варіята. А що сьогодні бачимо?

Вже з приходом А. Гітлера в Німеччині до влади неодному політикові мир цього, „не хотячи" руки задрожали. Одначе час-до-часу потішали себе, що це „якось буде", що це так довго „не потреває". Бо якже можна побороти „без нічого" 7 міліонів німецьких комуністів, коли в СССР є всього 3 міліони організованих комуністів і заволоділи цілою Росією? А тимчасом Фірер III. Німеччині наліво й направо бив „баранів" по лепетах та наказував слухати себе.

Помірно в короткому часі занимає Надренщину, Саарщину, робить „аншлюс" із Австрією, займає нарешті Судети, а цього року й саму Чехословаччину.

Зо зростом німецької сили й ревіндикаційних кличів приходить до слова й маленька Мадярщина, котра вгодом чимраз голосніше висуває свої претенсії по частину бувшої ЧСР та інші землі. Внаслідок відомих подій, арбітражу віденського, Мадярщина при помочі Італії отримує дешевим коштом досить гарну частину Словаччини й Карпатської України. Більших змін, здавалось, не буде.

Німеччина одначе змагала до повної анексії, чи „ліквідації" чеського арсеналу, чим частинно натрапила, з одного боку, на неприжмурене око приязної Італії, а з другого дала можливість Мадярщині переступити поза пороги віденського арбітражу. Кажуть бо, що коли Мусоліні довідався, що німецькі війська занимають Чехію і Моравію, негайно вислав реґентові Мадярщини, М. Гортієві, телеґраму такого змісту: „Негайно забирайте Карпатську Україну! Я з вами!"

Нам, українцям, було відомо, що Італія чинно Мадярщину піддержує. Бачили ми це на арбітражі. Також знали причини цієї приязни. Це була відплата за мадярську поміч в італійсько-етіопській війні. Одначе неодин із українців мусів застановитись над тим, чому саме ця італійська відплата має бути виключно коштом української нації. Є бо один факт! Італія стояла на тому, щоб віддати мадярам Берегово, Мукачів і Ужгород — три українські найбільші міста! Італійська преса, аж до анексії Карпатської України, співала цю саму пісеньку разом із мадярською і польською пресою! Італія остаточно на політичному полі помогла мадярам загарбати Карпатську Україну! З нашої сторони можемо щераз ствердити, що політика є крайно гнучка, змінна й комерційна! Що так воно є, на це можемо навести багато прикладів, хочби з останніх політичних подій. От хоч би й Польща: До недавна мала пакт приязні, й навіть разом із нею — Німеччиною шарпала бувшу ЧСР, а від кількох тижнів стала найбільшим німецьким ворогом! Цеж саме діється з іншими „приятелями".

Останніми днями часто-густо чуємо про охолодження відносин Мадярщини з Німеччиною, а також із Італією. Бож Італія щодо польської політики поставилась беззастережно по стороні Німеччини і її домагань. Мадярщина хилиться наліво й направо. Чому так є, не тяжко догадатись. Мадярщина одушевлена такими дешевими здобутками, а головно спільною границею, хоче з одного боку триматись польської спідниці, а з другого, хоче в своїх ревіндикаційних домаганнях дальше поступати. Не сміємо бо забувати, що Мадярщина так далеко засліплена своїми „успіхами", що явно голосить про якусь „найбільшу мадярську імперію в Европі, що має сягати до Адрійського моря".

Але внаслідок політичних пересунень мадярські пляни були перекреслені. З одного боку німецько-румунський господарський торговельний договір, а з другого, політичні поїздки й розмови югославських державних мужів, що відбулись підчас візити в Італії й Німеччині — припинили таки надобре мадярські забаганки. Солодкі мрії для Мадярщини лишились мріями.

Самим здобутком Карпатської України Мадярщина не дуже то підсилилась. Про це, що там відбувається, немиле й самому мадярові. Біда в Мадярщині, як була так є. Знову ж у Карпатській Україні голод, нужда, сполучені з терором, зросла до непередбаченого розміру. Отже такий стан речей для самої Мадярщини дуже невигідний. Піддержувати зновуж далі й далі ці самі наклепи про Словаччину й інших, як раньше про Карпатську Україну, не могли мати бажаних наслідків. Також не могло вплинути додатньо на голодуючих і незадоволених, котрих є тепер у Мадярщині міліон.

Нові вибори до мадярського парляменту на ділі нічого не змінили. Пусті слова про автономію й амнестію в Карпатській Україні також не могли наситити голодної й уже кількакротно обдуреної маси. Бож відомо, що мадяри вже багато разів обіцяли на папері будували ріжні блага й реформи. Мадярам отже не пощастило тими дешевими здобутками піднести віками занедбаний господарсько-соціяльний стан.

Першим ворогом, що гамує мадярські ревіндикаційні забаганки, є саме Німеччина. Про це Мадярщина добре знає, хоч, щоправда, „урядово" завжди підкреслює про „свою вигичену політику". І, хоч мадяри Німеччині багато завдячують, то нарівні з „вдякою" росте ненависть супроти неї. Про це свідчить хочби й перше засідання мадярського нововибраного парляменту, де присутні не дуже оплескували німецьку поміч, натомісць спільну границю й при самім слові „Польща" приняли бурхливими кількахвилевими оваціями. Про ці вислови симпатії до Польщі вацитувала (хоч не дуже радо!) й німецька преса. Як бачимо, то й новий мадярський парлямент нічого нового не вніс. Виявилось бо, що як у попереднім парляменті, так і в нововибранім, нема одної думки щодо спільної німецько-мадярської політики.

Мадярам не дуже до смаку німецькі домагання від Польщі, як також політика співпраці з Югославією, бо це паралїжує мадярські пляни. Та того мало. Мадярщина може й погодилась би з такою долею, але її гірше чекає! Вона бо добре бачить, що скоріше чи пізніше вона, як ніким не ґарантована (коли взагалі про вартість ґарантій можна щось говорити) держава, впаде в ласку й неласку німецького імперіялізму.

Мадярщина зайшла вже так далеко в сліпу вулицю, що з її „імперіялізму" залишиться німецький протекторат. Цю сліпу вулицю Мадярщина перед собою дуже добре бачить. Тимто й пояснюється на око „дружба" з Німеччиною, з одного, а „неофіціяльні" обійми з Польщею — з другого боку. Чим тоті обійми скінчаться, не тяжко відгадати. Отже: або Мадярщина дістане поличника й сяде, як кажуть — камінцем та погодиться на ласку Німеччини, або звяжеться ще сильніше з Польщею (кажуть неофіційно, що тепер саме Мадярщина заключила союз із Польщею!) і поділиться її долею, себто вклякне, або й „віддасть Богу духа" перед грізним пястуком переможця!

Зо сліпої вулиці, що в неї попала Мадярщина, ніхто її не врятує і не виведе!. Італія також, як видно з преси, не дуже за мадярами розщибається. За поміч мусить бути сліпий послух! А що Мадярщина в одному випадку й у другому одне бачить — загибіль, вибере, як здається, це друге, що й доведе її до давно належного місця — заглади!

Ми, українці, зо свого боку Мадярщині лиш того й бажаємо! До речі, нічого дивного: „Азія для азіятів!" Адже для канібалів мадярських не може бути місця в культурній Европі!

М. Сидор.

ШАНУЙМО ЧАСОПИСИ

У часописах маємо подані докладні новини дня з усіх ділянок життя й подій, що інформують загал своїх читачів. І тому названо часопис, або опис часу, в якому вони появляються. У часописах маємо подані не лише самі відомості, але теж подані там ріжні вказівки, поуки, заввагги і т. п. Там часто стрічаємо спомини про недавне-минуле, пригадки про наших славних ґеніїв та заслужених мужів українського народу, про все, що загал нашого українського громадянства повинен знати.

Та, на жаль, мусимо ствердити, що не все ми вміємо оцінити як слід ті наші часописи, а що важніше, приноровитись до цих указівок та завваг, що вони нам подають.

Деж лежить причина цих недомагань? Поперше: У нашому українському громадянстві є ще дуже малий відсоток читачів, а ще менший передплатників. І тому замала пошана для часописів. Часописи передплачують переважно наші культурно-освітні товариства, але користуються ними лише кілька членів, а переважно самий голова, що на його руки часописи приходять. **Подруге, виділи, чи проводи товариств, мало, а то й зовсім не звертають уваги на перевиховання, чи освідомлення членів товариства, а про плекання зорґанізованих голосних читань преси нема й мови. Ось і причина, що маємо мало читачів, а ще менше передплатників.** І ті часописи, що вже приходять до села, замісць мають сповняти свою культурну місію, служать часто за „покришки" до гладущиків з молоком, або служать як папір до завивання, чи опакування.

З цією шкідливою традицією вже раз мусимо покінчити й зірвати, а кинути клич:

„ШАНУЙМО ЧАСОПИСИ"!

Щоб часописи могли як слід сповняти своє післанництво і принести якнайбільше користи, мусить у кожній місцевості бути зорґанізований гурток прихильників преси; мусить бути гурток, що його завданням буде не що інше, як влаштувати бодай раз на тиждень у визначеній годині більше голосне читання для всіх членів. При тій нагоді повинен провідник гуртка, чи його секретар, докладно записувати всіх учасників поіменно і на зібраннях, чи зборах товариства із тієї ділянки здавати докладний звіт, бо це теж належить до праці товариства. Тоді такі члени, що ніколи не інтересувалися пресою, будуть змушені приходити на такі голосні читання, бо не схотять допустити до того, щоб їх імена були вписані в книзі неприявних. В такий спосіб часописи зроблять свою роботу, а редакції не будуть пригадувати, щоб точно вплачувати передплату, бо тоді читачі самі зрозуміють, що „культурна людина не може сьогодні залишитись без часопису! Але читати часопис і не платити за нього — це значить його руйнувати!"

Ми залюбки слухаємо оповідань старих дідусів, чи бабусь, із захопленням слухаємо споминів бувших вояків із світової війни. А такі спомини маємо часто й у нашій пресі. Та не про це лише йде; йде про те, що самі часописи — це наша історія. І ми повинні їх не лише шанувати й не нищити, але навпаки, шанувати й берегти як неоцінений скарб.

Доводилося мені стрінутись із таким випадком. Свого часу просять мене кількома бодай словами зреферувати про працю й заслуги нашого каменяра Івана Франка, бо під рукою не мають готового реферату; я згодився. Та потім виявилося, що у шафі справді повнісько **„Нашого Прапору"**, звиненого й завязаного у річники, що вже починає плісніти. Тоді я розвязав один річник і у травневому числі знаходжу згадку про Івана Франка та показую: Дивіть, маєте готовий реферат! — „Ми не знали" — відповідають. Ось маєте образ, як мало люди цікавляться часописами.

Часописи треба не лише складати число за числом, але пізніше їх оправити в річники, тим вони будуть мати велику вартість, а по якомусь часі ми самі залюбки будемо їх читати, як спомини. Вони — наша історія!

Тому кличемо до всіх: **„Шануймо часописи"!** — („Наш Прапор").

Іван Видрівський.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. С., Гемтремк, Міш. — Такі справи найкраще полагоджувати на місці, а не в пресі, що розходиться по цілій Америці. Бо в інших місцевостях між згаданими двома орґанізаціями може бути повна згода й така співпраця, якої Ви бажаєте у своїй околиці. Допис у пресі про Ваші тертя може мати відємний вплив і на їхнє місцеве громадське життя.

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(12)

Так коли ми доїхали до Ставного і я перший вискочив з вагону та доходив до тих трьох Січовиків, тут нараз почали жандарми стріляти з вагонів. Я сам і ще хорунжий Новак кричали, щоб жандарми перестали стріляти, та нас не послухали й жандарми стріляли сальвами з крісів і скорострілa. Два Січовики втекли, третього роззброїли і я його відвів, щоб йому нічого не сталося, на стацію до почекальні.

Жандарми пігнались, стріляючи, за іншими Січовиками і так прийшли там, де стояв цілий потяг з транспортом і до якого мав бути причіплений вагон зо зброєю. Цілий той транспорт відходив до Польщі з чеськими урядовцями, які мали зброю і від них, самі Січовики казали, хотіли відібрати зброю. Скільки Січовиків було коло тих вагонів, не знаю; я бачив лише трьох.

На того Січовика, який був без зброї, напали зпочатку жандарми й побили, а потім один вояк-десятник, який теж був з нами на тій експедиції. Потім жандарми привели ще одного побитого Січовика. Тих двох Січовиків потім, вертаючись, ми відвезли з собою і лишили їх на котрійсь зо стацій. Оба Січовики були побиті, а один з них тяжко ранений в голову кольбою тим десятником. Обом не дали жадної помочі.

Я сховався на стації в почекальні і не знаю, що вище на стації жандарми робили. Стрілялося там безперервно з крісів та скорострілів. Січовики на стації були так заскочені появою жандармів, що не думали про оборону і не ставили жадного опору.

Поступ жандармів був також злочинний, як і на стації в Дубриничах та Мірчі. Лиш опісля я довідався, що тоді жандарми вбили чотирьох Січовиків, якихось селян і багато ранили. Знаю, що всі особи тої експедиції не потерпіли найменшого ушодження на тілі. Жандарми відібраними крісами від Січовиків узброїли зараз чехів і чеську залізничу службу.

Всі поїхали в Польщу, до якої було три залізничі стації.

Зізнання д-ра Дениса Невицького, окружного лікаря в Ставнім, Олени і Марти Невицьких і Марії Бицко, написаний 18. березня 1939 р. про вбивство, проведене 16. березня 1939 чеськими жандармами в Ставнім.

Підписані цим свідчимо, що 16. березня 1939 р. приблизно в 11-тій год. до обіду приїхав моторовий поїзд (два вагони), наповнений чеськими жандармами, і три вояки. Одного з них, десятника в Гуменнім (Словаччина), я пізнав і зараз доніс це місцевій жандармській стації в окр. уряді в Гуменнім. Жандарми були ведені штабовим капітаном, вискочили з потягу, і замісць візвати нарід, котрий стояв і дивився на відїжджаючих чехів, до розходу, закричали словами: „курві сіні січаці", і зачали стріляти до юрби людей.

Урито пять людей:

1. 60—68- літній господар (імя забули).
2. Вайда Василь, селянин, 26—28- літній.
3. Луців Н., селянин.
4. Селянин (назвища не знаємо) 21—22-літній.
5. Федорак, 30—35-літній комендант Січи.
6. Русинчак Василь, 30—35-літній селянин, тяжко ранений в ліву ногу.

Всі тут виписані вбиті були застрілені, а Русинчак Василь ранений ззаду, крім Федорака, котрий, неозброєний, сховався за дерево на стації, а там його чеський жандарм пробив багнетом. А опісля ще стрілив у рот.

Між жандармами пізнав я верхного стражмайстра Ріхліка і штаб. страж. Ріхарда, Стровгаля, бувший жандармів в Ставнім.

Свідчимо, що нарід не нападав на жандармів, ані на чеське цивільне громадянство, не були жадні озброєні, нікому не вигрожували, а три з них упали яких 150 метрів від стації. 65-літній господар випадково виходив зо стайні та йшов до хати.

Підписи.

Списав **О. Шинкаренко.**

Як поляки розстрілювали наших Січовиків без суду. Зізнання Івана Нівицького, Січовика.

Списав: О. Шинкаренко.

З 13 на 14-го було в коші строге поготівля. Службу мав пор. Сулятицький та булавний Левусь. Поготівля було вже два тижні Чехи чекали, що ми на них нападемо, а ми чекали, що чехи на нас нападуть. Кріси ми дістали від поліції два дні перед нападом, мабуть у суботу вечором, 45 штук. До команди прийшли з коша три хлопці, щоб забрати кілька крісів для сторожі. Йдучи біля чеської стаційної команди вулицями міста, запримітив їх поліцай зо словами: „Що там несете?" Побачивши кріси, крикнув: „Руце в згуру", „Одложіт збрань". Кричав так, що прибігло ще кілька хлопців поліцаїв, а з команди вибігло кільканацять чеських вояків з командантом, котрий взяв під свою команду всіх і кричав: „Руце в згуру, оддейте збрань".

(Далі буде)

• З ДНЯ •

МАТЕРІЯЛИ ДО ЄДНОСТИ.

Як відомо, впродовж цілого свого існування українська політична партія на західньо-українських землях, звана коротко УНДО, гостро виступала проти українських націоналістів у краю і закидала їм шкідливу роботу. УНДО говорило приблизно так: „Ви, націоналісти - революціонери, перешкоджаєте нам у конструктивній роботі; своїми терористичними вчинками ви наганяєте на нас польську поліцію, завогнюєте співжиття з поляками, які всетаки нині мають силу; в політиці треба бути практичним і треба з одного боку старатись від поляків добитись автономії, а з другого, треба розбудовувати наші культурні й економічні інституції та в той спосіб ставати національно сильними".

ЩО ГОВОРИЛИ НАЦІОНАЛІСТИ.

Націоналісти відповідали: „Автономії ви не діб'єтесь; також не дадуть вам поляки розвинути культурних та економічних установ; вони навіть не захочуть поважно говорити з вами; колиж будуть говорити, то лиш на те, щоб використати ці розмови для доказу, мовляв, ви мякнете, ви слабі; поляки рішені за всяку ціну винищити нас, українців, на наших землях і ті землі на віки вічні закріпити для себе; з поляками треба боротись революційно".

Це були ріжниці між тими двома групами. Кожна з них доказувала помильність другої. А деколи, в політичнім подразненні, вони називали себе навіть гострими словами. Ундисти називали націоналістів - революціонерів „дітваками", „мрійниками", або „шкідниками", „розбивачами суспільного життя", „ножівниками" і т. п. А націоналісти ундистів: „угодовцями", „ікроїдами", „опортуністами", „старими дітьми" і т. п. Єдности не було.

ХТОЖ ІЗ НИХ МАВ РАЦІЮ?

Завзята боротьба між тими двома угрупуваннями велась більш десятка літ. Щойно час рішив, хто з них має рацію. І ось нині, по довгих роках спроб, пише само УНДО про свою угодову політику в своїм офіціозі „Національна політика", ч. 29, в статті „Германофільство і польнофільство", так:

„Наша основна теза така: польсько - українські взаємини булиб могли виглядати сьогодні ґрунтовно інакше і краще, колиб цього тільки була серйозно хотіла польська сторона. Колиж ці відносини є такі, які є, то вини за це не поносимо ми, українці. Нехай ця львівська польська преса, яка сьогодні в чамбул закидає українцям германофільство, буде фейр: нехай говорить теж про спроби і зусилля українського політичного польнофільства. Ця преса досконало знає, скільки разів і скільки українських діячів пробували вийти з польсько - українською справою на якісь чистіші води, до чогось договоритися, довести між тими двома народами до розумного компромісу. Якби прилюдна польська опінія була щиро тої згоди хотіла, булаб могла вже давно її мати. Але ніколи не мали в Польщі легкого життя українці - польнофіли. Один за одним мусіли зникати з політичної сцени, послідовно нівечені невдачами своїх компромісових і угодових концесій. У минулому 20-літті було безліч таких українців, з якими можна було договоритись і які з рішучістю були би підняли бій за переставлення польсько - українських взаємин на цілком інакші ніж досі рейки. Недавня спроба польсько - української нормалізації з 1935 року була черговим, таки на велику скалю закроєним експериментом. Вільно запитати: де є сьогодні всі ці люди, потенціональні польонофіли, діячі найкращої волі? Де їхня група, цілий табор? Нема. Зліквідувала їх діюча на цих землях політична система, зліквідувала їх польська прилюдна опінія, оті самі „Слова Народові" і „Дзєннікі Польскі", які сьогодні мають досить цинічної відваги, щоб закидати нам брак польонофільства і цькувати українське громадянство за його здогадне германофільство".

ПРИЗНАЛИСЯ ДО НЕВДАЧІ.

Ось так УНДО офіційно признається до цілковитої невдачі своєї угодової політики і виразно говорить, що вина в цьому самих поляків; це вони не хотіли угоди. Себто говорить точнісінько те саме, що націоналісти від десятка літ говорили.

Признавшись ось так до невдачі, вони, зовсім зрозуміло, повинні зробити черговий крок і чесно перед націоналістами отверто заявити, що їх політика помилкова, що націоналісти мали рацію і, подавши собі руки, приняти націоналістичну платформу й ідеольогію та разом з ними працювати. Єдність булаб довершена.

ВОНИ ЦЬОГО НЕ ХОЧУТЬ.

Колиж бо вони не хочуть цього зрозуміти. Хоч виразно кажуть, що їх політика збанкротувала, то таки не хочуть виріктися цієї політики і не хочуть приняти націоналістичної, яка, як вони самі посередньо признають, була правильна. Вони далі вперто топчуть угодовий шлях з надією, що може таки поляки змилосердяться.

Зрозуміло, що таку угодову політику український широкий загал не похваляв. Загал відвернувся від них і, як ствердив на іншому місці бувший голова УНДО, Д. Левицький, партії в нас втратили авторитет.

Та, не звертаючи уваги на те, наші угодовці таки не мають мужної відваги, щоб признатись отверто до вини й подати націоналістам руку до згоди на основі нової програми, нової ідеольогії. Замісць того вони пробують урятувати свій надірваний авторитет тим, що задумують механічно єднатися з іншими українськими політичними групами, збанкротованими також, як і вони.

Чи це шлях до консолідації і національної єдности?

АВТОМ З ШІКАҐА ДО НЮ ЙОРКУ

Коли, шановний читачу, прочитаєш цей заголовок, то не дивуйся. Не думай, що того роду дописи не можуть нічого нового принести. В часі незвичайно розвиненої комунікаційної сітки в Америці, з Шікаґа до Ню Йорку переїхати річ проста. Можна автобусом, а можна й автом. Хто грошей не має, а пригод шукає, може й пішки пройти, „зайцем" або „гич-гайком".

Вибрався я цього літа з родиною в околиці Ню Йорку автом. Всі ми рішили скористати з тої нагоди: купатися в океані.

Виїхав з Шікаґа в 6-тій годині ранком. Їхали поволі, бо рішили оглядати околицю. Нічого нового ні надзвичайного довкруги Шікаґа. Дорога число 6 мала нас завести аж до самого Ню Йорку. Це так звана „Рузвелт саєнтифік гайвей", що оминає великі міські осередки, а веде фармами. Міського життя через стейт Індіяна не стрічали. Переїхали через провінціяльні містечка Бремен, Кенделвіл, Вотерлу й опинилися в стейті Огайо в містечку Браєн. Дороги в Індіяні цементові і в дуже доброму стані, причім широкі. Були жнива в повному ході; те саме і в Огайо. Зате не може Огайо рівнятись Індіяні щодо доріг. Дорога Рузвельта через Огайо справді дуже „саєнтифік". Вузька, з асфальту, з повибиваними дірами, зо значними „дітур". Місцями позалатувана цеглою, або цеглова, полатана асфальтом. В Індіяні, чи Ілинойс можна їхати 80 миль на годину без страху, зате через Огайо 60 миль на годину це вже „со страхом Божим". Переїхали боком Клівленд, стейтову метрополію десь коло третьої години, а в шестій годині віхали в Пенсилвенію. Були дуже раді, що виїхали з цього стейту з діравими дорогами.

Стейт Пенсилвенія робить дуже гарне враження таки зараз зпочатку. Високі дерев'яні „сайни" витають гостей та повідомляють рівночасно, що не можна їхати скорше як 50 миль на годину і пригадують це що кілька миль та додають, що цей закон є дуже гостро стережений. Значить, забутися не можна. Переночували в мальовничій місцевості Спартансбург. Рано рушили в дорогу і з огляду на гарні краєвиди, один кращий від другого, стали фотографувати околицю. Та чим дальше, краєвиди ще кращі, нагадують більше старий край і годі все відфотографовувати. Перший раз подибали шпилькові ліси, яких на середньому заході нема. І не зчулися, як коло полудня опинилися в Скрентоні. Скрентон — місто „чорних діямантів", осередок твердо - вугільного басейну, має свою славу, імя і красу. Вечором скрентонські гори миготять світлом, як калейдоскоп. Всі хати освічені, видно люди сидять удома, не вештаються, як у Шікаґу. Відвідуємо головного радного У. Н. Союзу, п. Онуфрія Запоточного. Довідуємося, що в майнах застій, „Доблю-Пі-Ей" теж відправляє людей з праці, що зрештою ми бачили й по дорозі. Всі державні будівельні проекти застановили працю на необмежений час, бо конгрес не ухвалив жаданих президентом міліонів. Одначе ряди У. Н. Союзу в нас ростуть поволі, але певно, заявив нам цей тихий, щирий та працьовитий союзовий робітник на скрентонському фронті. Це й найважніше, замітили ми, вже не самі, бо в міжчасі з хати п. Запоточного повстала головна кватира У. Н. Союзу. Приїхали по черзі д-р А. Кібзей з дружиною, дочкою і двома братанками, адв. Роман Смук з дружиною, дочкою і сином, адв. Омар Малицький з дружиною, ну і вкінці наш „сеньор" п. Дмитро Капітула — одним словом зіхалася вся контрольна комісія У. Н. Союзу. З д-ром Кібзеєм окремим автом приїхав з дружиною і дочкою адв. Осип Чарноський з Дітройту.

В понеділок головна контрольна комісія У. Н. Союзу їде до Олифанту оглянути реальності „Згоди Братств", що стали тепер спільним майном У. Н. Союзу. Я числив на кількамилеву дорогу зо Скрентону, аж тут ледви минули останнє, вже й Олифант — повідомляє нас головний радний О. Запоточний. Оглянули реальності, познайомилися з п. Тарасом, бувшим фінансовим секретарем „Згоди Братств". Народний Дім, власність У. Н. Союзу, збудований в доброму положенні, один бльок від центру міста. Правда, цей „центр" дуже вбогий і вулиці вузькі, бо місто Олифант одно з найстарших майнерських осередків. Люди місцеві знаються взаємно і здоровкаються як старі знайомі: „гальо, Джов" або „Джан" чути на кожному кроці, чого нема в більших містах, де люди переходять попри себе як мумії. Український Дім служить своїм завданням. Надолині маємо склепи, на горі офіси і гарна саля. Значить, будований практично; видно, мудра голова його плянувала. Українців в Олифанті дуже багато, кажуть: є сім тисяч на 12 тисяч усього населення. Тому українці там у поліційній і міській службі і посадник міста (майор) українець. Юрій Хиляк довший час занимав це становище.

Як уже в Олифанті, то треба оглянути й українські школи. Стрічаємося з п. Сороченським, що бував у Шікаґу, Дітройті і Клівленді, тому всі його знаємо. Він голоситься за охотника показати нам школу, в якій він учителює. Оглядаємо. Школа, як старокраєва гімназія, двоповерхова. Надолині велика, на 1,500 людей саля зо спадистою підлогою, виключно до вистав. Саме переробляли сцену. На середині салі на бальконі пригічений тризуб, а по боках Шевченко і Франко. Як це, така мала громада Олифант спромоглася на це все? Нагорі 6 красних шкільних саль з високими вікнами, з добрим доступом світла і повітря, в яких учать української мови 6 учителів. „Хто платить учителям?" — питає хтось з гурту. Це парохіяльна школа, а члени парохії платять до громади річну вкладку, з чого крім інших видатків оплачується і вчителів, пояснює пан Сороченський. І то платиться на час, а не, як у Шікаґу або Клівленді, „почекайте". Винесли дуже гарне враження, і глянули ще й церкву. Мала, щоправда, в порівнянні до шікаґовської, але в дуже доброму стані, багато оздоблена, одним словом, робить вражіння, що служить багатим парохіянам. Вже сорок літ, як існує, а громада буде вже під зиму святкувати 50-літній (золотий) ювилей.

Відвідуємо отця пароха Ортинського. Незвичайно мила і гостинна людина. Трактує нас, чим хата багата. Оповідає, знайомить нас з громадою. Звичайно ми привикли чути від отців духовних, що біда, громада має довг. Не те з Олифантом. Каже о. Ортинський: фінансово стоїмо дуже добре, все маємо виплачене і гроші ще є. Одинокою нашою журбою є лише те, як придержати молодь при своєму народі. Але і те нам вдається поволі, бо ми маємо де нашу молодь помістити. При парохії крім театральної є ще велика саля, де наша молодь навіть з дальших сторін уладжує свої підприємства.

Попрощали Олифант і родину п. Запоточного в Скрентоні, де нас дуже гарно гостили, і по дорозі, вже до Мекаду, вступаємо до головного офісу Українського Робітничого Союзу на вулиці Олиф. Стрічаємося по черзі з п. Корпаном, Миником і д-ром Левицьким, урядниками організації. Проваджуть нас по офіси, друкарню. Щож, каже фінансовий секретар п. Корпан, це народне добро, добре, що зайшли, кожному можна оглянути. Щойно ми вкінчили малювати, появляє симпатичний секретар Миник. Говориться всячину, зачіпається навіть делікатно тему злуки союзів... Д-р Левицький дає нам найновіше число „Народної Волі", прощаємось і відіздимо до Джерзі Сіти, де маємо продовжувати контролю майна У. Н. Союзу. Зо Скрентону переїжджаємо через місце осідку предсідника контрольної комісії, п. Д. Капітули. Заночуємо в нього, а п. Капітула приймає нас багатою вечерою. Запізнаємося в нього з молодим парохом громади, о. Бойковом, з п. адв. Сквіром, не говорячи вже про трудолюбну господиню дому, паню Капітулу, що про гостей разом з дочкою дбає. Мекаду — містечко, що лежить 2,000 стіп над поверхнею моря, має теж своє місце в історії української еміґрації, про що можете читати в Ювилейній Книзі У. Н. Союзу. Шість авт виїхало зо Скрентону до Мекаду на чолі з п. Капітулою. Дуже гарна, але з викрутасами дорога, стелиться довкола гір, порослих лісами. Денеде гори камінноугольних відпадків з копалень роблять враження голих гір. Треба признати п. Капітулі, що добре дорогу зо Скрентону до Мекаду знає, і добре автом іде, бо за 2½ години ми були на місці, крім п. Смука і Малицького, що в дорозі десь зблудили, виїхали на сліпу дорогу і купу вугля, мусіли вертати та вкінці добилися п'втори години пізніше до Мекаду. У вівторок ми вже в головній канцелярії У. Н. Союзу, про що не важно тут писати. По переведенні контролі оглядали ще Світову Виставу. Велика річ для всіх, хто не бачив її в Шікаґу. Нюйорська виставка простором більша і має більше виставових павільонів чужих держав. Та ті павільони, хоч кольосальні, як большевицький, або менше привабливі, як польський, порожні! В большевицькому самі дешевенькі „пікчері" й оголошення. Є, правда, два авта совєтського виробу і кусник московського собвею між двома дзеркалами, довжини кількох метрів. Польський павільон має повно „крулів" і польську конституцію, виставлену до публичного перегляду. Кілька експонатів неясного походження, твердження, що є в Польщі 35 міліонів поляків (не мешканців). Як лише вечоріє, виганяють усіх з павільону, бо мабуть щадять світла, і замикають. Саме в часі, коли пересічний робітник може по праці відвідати виставу, такі павільони, як польський, замкнені. Українці, які вбогі, а освічували в Шікаґу свій павільон до півночі. Людей майже не було, порожнеча велика, як ми відвідували виставку 28 і 29. липня. З американських стейтів — одинокий Ню Йорк і Аризона, що дають щось; решта голі стіни. Ню Йорк дає „водяний театр", а Аризона кавбойські описи. Будівлі нюйорської вистави кращі від шікаґовських, бо все тепер пряме „стрімлайн", а позатим те все, а не малі винятки (Дженерал Моторс), що було в Шікаґу 1933 року.

Відвідували Ню Йорк, наших людей і установи. Ніде не бачили, щоб хто з наших людей читав „Наш Стяг", як хвалиться гетьманський обсерватор з Надгудсону, що це найбільш читаний часопис. І як може бути найбільше читаний, як усього кількасот його розходиться в Америці і Канаді. Зате всюди бачили „Свободу", менше „Народну Волю", „Америку" й „Українське". Значить, наші люди читають пресу тих організацій, до яких належать, а на сході Америки крім кількох переспілих політиків ідолопоклонників „екс-гетьмана Павла" нема. Навіть на зїзді професіоналістів у Нюарку їх не було. Зате були там соціялісти, і деякі безхребетні. Враження зо зїзду професіоналістів — ніякі. Не буде з тої муки хліба. Наших професіональних людей покищо нічого спільного не вяже. Цілий Божий рік товариство нічого не робить, бо й нічого робити без програми і статуту не може. Раз на рік члени з нагоди конгресу разом повечеряють, виголосять „спічі" так, що соціяльну функцію товариство сповняє, але сподіватися чогось іншого від товариства професіоналістів не сміємо. Воно в житті української еміґрації в Америці не існує.

Вертаємо ми назад на захід через Алентавн, Герісбурґ і Пітсбурґ, дорогами число 22 і 30. Пенсилвенія — стейт добрих доріг і вертались ми додому заскоро. Я їхав за д-ром Кібзеєм 80 миль на годину і щойно віхали до Пенсилвенії з Ню Джерзі, як задержав нас стейтовий трупер з білим авто. Панове, це Пенсилвенія, а не Мішіґен чи Ілиноіс. Якби не те, що однорічна донечка д-ра Кібзея на вид суворого трупера заплакала, був би д-р Кібзей підляг карі, бо їхав перший. Трупер на вид розплаканої дитини змяк і пустив нас в дальшу дорогу.

Дорога 22. і 30. з Ню Йорку до Шікаґа, т. зв. Лінколн Гайвей, є в кращому стані, ніж Рузвелт число 6. Навіть через Огайо, хоч з червоної цегли, дорога в дуже доброму стані. Дорога ця веде через великі міські осередки. З них найкраще положений Герісбурґ і Алтуна. Герісбурґ, мальовниче місто над бергом ріки Сускегена, нагадує чеську Прагу над рікою Велтавою з мостами, що лучать обі частини міста.

Алтуна в осередку алеганських гір, з яких віє холодом в гарячу днину, і здоровим воздухом зо шпилькових лісів. Це найвища гірська точка з дуже здоровим кліматом для сухітників. По дорозі стрічали ми одну таку санаторію.

По дорозі ночували в Пітсбурґу у панства Малевичів у їх резиденції під горою і над водою. Пітсбурґу цілого не бачили, лише переїжджали. В нас загально говорять, що Пітсбурґ дуже задимлене і сажею окопчене місто. Цього тепер не видно. Пітсбурґ, його будинки і вулиці чистіщі від нюйорських.

З Пітсбурґу виїхали в семій годині ранком разом з д-ром Кібзеєм, з яким я найдовше держався разом. А розлучилися ми в Вустер, Огайо, кожний у свою сторону.

Отже дорога недалека, всього 850 миль з Шікаґа до Ню Йорку, а вражінь багато. Багато тому, що всюди по дорозі живуть наші люди і якби так чоловік мав час і почав по дорозі вступати, то їхав би до Ню Йорку так довго, як колись Тарас Бульба на Січ.

Правда, купалися в океані в Есбурі Парк, Ню Джерзі. Береґ цього міста досить неприступний і вода бурлива, але в гарному положенні. Якби не те, що вода солоно-морська, то ми в Шікаґу маємо такий самий „біч" над озером Мішіґен.

Всюди гарно, а вдома найкраще.

Степан Куропась.

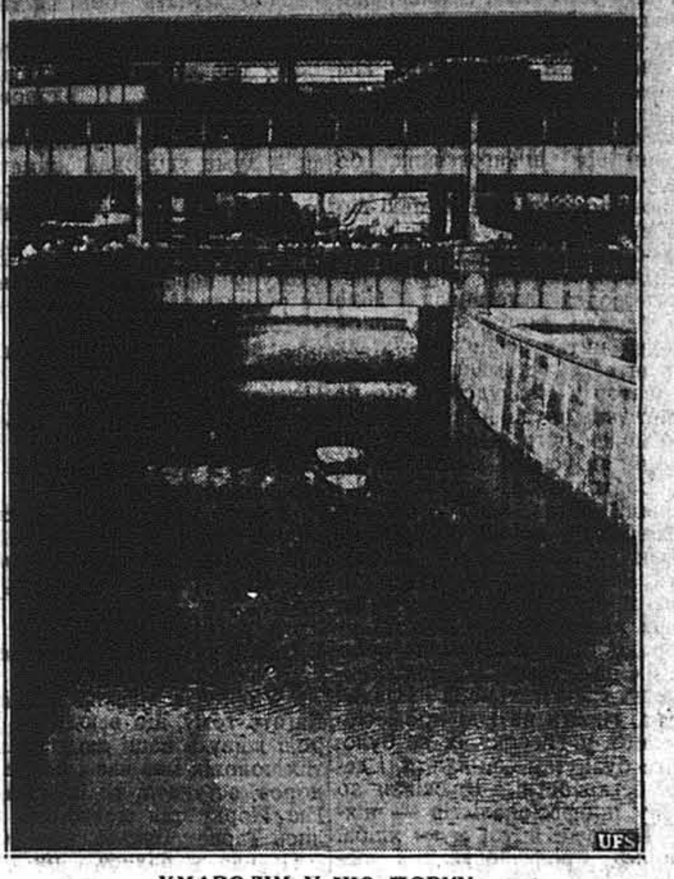

НА КОМІТЕТІ ДАЄСА.

Світлина представляє сцену в салі комітетом Даєса для розсліду „не американських акцій", коли Фріц Кун, провідник Німецько-Американського Бунду, посварився з конгресменом Старнесом до того, що оба схопилися до бійки. Конгресові поліцаї станули між закуку́рченими противниками й не допустили до кулачної розправи.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в вівторок, 22. серпня, в галі, де звичайно, в годині 7:30 ввечір точно. Взивається всіх членів, місцевих і позамісцевих, щоб явились на зборах, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі члени мають конечно явитися і вирівняти свої довги, як до каси і У. Н. Союзу, бодай по зможности, коли хотять отримати своє обезпечення в разі випадку. Коли довгуючі члени не візьмуть собі це під увагу і не прийдуть на збори, так кожний буде суспендований, бо братська каса вже більше зо нікого не буде висилати розмету. Декотрі члени мало собі що думають про заплачення місячних вкладок у своїм власнім обезпеченню; уважайте, щоби потім на нікого не нарікали тільки самі на себе, як будете суспендовані, бо ви знаєте, що чужі асекураційні компанії не чекають вам по 3 або 4 місяці і більше до заплачення. Проситься всіх членів приняти це до відома і прийти всі на збори, щоби потім не було нарікань, коли зістануть суспендовані, бо це є велика байдужність вас самих. Шановні члени, старайтесь приєднувати нових членів до Братства і У. Н. Союзу, як старших так і молодих, за що отримаєте нагороду. — Мих. Рудий, предс.; Кузьма Гупка, кас.; А. Іванів, секр.

ХМАРОЛІМ У НЮ ЙОРКУ.

Підчас хмаролому в східній частині Ню Йорку, котра лежить на Лонг Айленді, води залили багато долин. Де долиною йде дорога, там дорога стала непрохідньою, як, наприклад, отсей підїзд до Трайборового мосту. Води захопили авто так нагло, що дві жінки з трьома дітьми ледве врятувалися з нього з життям утечею.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СКІЛЬКИ ВИПИВАЮТЬ ЕВРОПЕЙЦІ.

Загально стверджено, що найбільшими „смакошами" пива на світі були і є німці. Тимчасом статистики викузують, що найбільше пива випивають в Англії, за Англією йде Німеччина, а потім наступає франція й Італія.

Статистики обчислили, що кожний англієць консумує пересічно 65 літрів пива річно; кожний німець — 58 літрів; 33 літри пива випиває француз, а заледви понад 2 літри річно пе італієць.

Натомісць найбільше вина виливають французи, бо кожний з них випиває пересічно аж 160 літрів річно; вина кожний італієць випиває по 77 літрів, на кожного німця припадає коло 4 літри; а на кожного англійця припадає тільки одна літра з половиною річно вина. Інших алкогольних „смаколиків" кожний француз випиває 2.61 літра річно, німець 1.77; англієць 1.56; італієць 1.28 річно. Кави пересічно кожний француз консумує 3 кг., німець 1.86 кг.; італієць 1.09; а англієць 0.35 кг.

Хліба пересічний француз споживає коло 225 кг.; англієць 160 кг.; німець і італієць по 145 кг. у році.

Найбільше цукру зуживає англієць, бо 39 кг.; німець 22 кг.; француз 20 кг.; італієць коло 7 кг. річно.

Щодо консумції цукру, то всі рекорди в світі побиває наша Америка, бо кожний американець зуживає коло 50 кг. річно.

Михайло Беля,
Асторія, Н. Й.

THE U. N. A. BASEBALL LEAGUE
Box Scores

WILKES-BARRE

	ab	r	h	po	a	e
Katulka, 3b	4	1	1	1	1	1
Hawryshko, 1b	4	2	1	4	0	0
Proch, cf	5	2	2	1	0	0
Hrenenko, lf	5	1	2	1	0	0
Swokla, rf	2	0	0	0	0	0
Skwarlo, ss	3	1	1	1	0	1
Narbecki, 2b	2	0	0	0	0	0
Tranzulak, c	2	0	0	10	0	0
Sluzar, p	3	0	0	0	3	0
Zwarycz, 2b	2	0	1	1	0	0
*Kozemka, c	2	0	0	8	0	0
Leciston, rf	0	0	0	0	0	0
Totals:	34	7	8	27	4	2

NEWARK

	ab	r	h	po	a	e
Wysochanski, 3b	0	0	0	0	0	1
M. LaPoint, 2b	5	0	0	0	2	0
Moir, 1b	3	1	1	11	0	0
J. Karmazyn, ss	4	1	1	2	3	1
W. Karmazyn, cf	4	0	1	2	0	0
P. LaPoint, lf	3	0	0	1	0	0
Stutsky, p	3	0	1	1	5	0
Berkey, rf	3	0	0	2	0	0
Konopada, c	3	1	1	7	0	0
**Holden, c	1	1	0	1	0	1
F. LaPoint, 3b	4	1	1	0	1	0
Harzula, p	1	0	0	0	1	0
Totals:	34	5	6	27	12	3

*Batted for Tranzulak in 7th.
**Ran for Wysochanski in 1st.

Wilkes-Barre: 200 000 030—7
Newark: 102 100 100—5

Runs batted in—Hawryshko, Hrenenko, Skwarlo, Zwarycz, J. Karmazyn 2, P. LaPoint, Konopada. Two-base hits—F. LaPoint, Proch. Three-base hit—Hawryshko. Home run—Konopada. Stolen bases—Katulka, Proch, F. LaPoint, P. LaPoint. Left on bases—Wilkes-Barre 5, Newark 5. Hit by pitcher—By Sluzar (Wysochanski). Bases on balls—Off Sluzar 2, Stutsky 2, Harzula 1. Struck out—By Sluzar 18, Stutsky 6, Harzula 1. Hits—Off Stutsky 6 in 7 1-3 innings, Harzula 2 in 1 2-3 innings. Losing pitcher—Stutsky. Umpire—Tully. Time of game—2:07.

В СПРАВІ КНИЖЕЧОК ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ

Обєднання одержало на днях від Видавництва Світу Дитини у Львові листа, якого подаємо нижче для відома ширшого загалу. Добре було б, якби українські патріотичні громадяни, чи цілі організації, передплачували комплети згаданих книжечок для дітей і в той спосіб ширили серед них українську лектуру.

До Хвальної Президії „Обєднання" в Ню Йорку, Н. Й.

Отсим повідамляємо, що нинішнього дня одержали ми з каси Земельного Банку у Львові квоту 26.50 зл., як рівновартість 5 долярів на 5 передплат газетки **„Світ Дитини"** для вбогих дітей. Газетку висилатимемо 5 діточкам, починаючи від 1 вересня 1939 до 30 червня 1940. (Рік шкільний). Щиро дякуємо за цю пожертву!

Залучаємо **список** книженок **історичного** змісту нашого видання, які надаються до масового розкинення по тих місцевостях, яким грозить денаціоналізація. За цей комплет **історичної** лектури, зложений з 32 книжечок, числимо 3 (три) доляри. Конечно треба би бодай 100 таких комплетів кинути в **осени** по наших селах. Список — кому і де вислано, такі бібліотеки — вишлемо Хвальній Президії для контролі, згідно провірки.

Дуже просимо розглянути це наше предложення і по можності заакцептувати його, бо вимагає того теперішня важка хвиля.

Сподіваючись позитивної відповіди в тій справі, остаємося з глибоким поважанням:

Видавництво „Світ Дитини"
Львів, ул. Зіморовича 2.
Мих. Таранько, редактор.

Приклад.

— Що це? Годинник від кількох днів не бє?

На те восьмилітній синок:

— Це дуже гарно з його сторони. Ти, батеньку, повинен брати з нього приклад...

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

Молодий, жонатий українець, 21 літ віку, шукає роботи в околиці Ню Йорку. Має краєві школи. Вміє англійську мову. Зголошення слати до:

J. S., c|o SVOBODA,
P. O. Box 346, Jersey City, N. J.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (58)

Втім Тарзан пізнав того самого вояка, що приносив йому їсти. Вояк підійшов до юрби, говорив їй щось, а опісля вказував рукою на ту тюрму, в якій сидів Тарзан. Юрба врядигоди перериваля промову вояка й одобрювала його радісними окликами. Водночас з усіх сторін напливало ще більше людей. Юрба зростала.

Так гревало досить довго, що аж почала западати ніч. Денеде появилися світла. А людей по вулицях ще далі було повно. Втім Тарзан завважив на вулиці гурт вояків во смолоскипами в руках, що почали розганяти юрби людей. Один з юрби закричав: „Увільніть Тарзана". Вояки добули мечі і почали рубати людей.

Поплила кров, яка, замісць застрашити юрбу, розюшила її ще більше. Юрба перемінилась нагло у відважних львів. Смерть не грала жадної ролі. Хтось із юрби закричав: „Геть з Томосом". Інші підхопили цей клич і він скоро вцілості оволодів юрбою. Юрба кинулась на королівську палату.

В той час, як юрба нападала на королівську палату, стараючись виважити двері, хтось закричав: „Льви, ловчі льви! Аляксталь випустив їх на нас". Тарзан це все дотепер пильно слухав і за всім слідкував. Тепер цей крик про львів зворушив його до ділання. Він бачив, що багато його приятелів готові згинути від тих львів.